

Utlåtande 2018:4 RVI+VIII (Dnr 111-1102/2017)

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård

Rekommendation från Storsthlm

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård antas i enlighet med utlåtandet.

Föredragande borgarråden Åsa Lindhagen och Clara Lindblom anför följande.

Ärendet

Storsthlm (tidigare Kommunförbundet i Stockholms län) och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) vid Stockholms läns landsting har tagit fram ett förslag till överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting om utvecklingen av samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård.

Den 1 januari 2018 träder en ny lag om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård (prop. 2016/17:106) i kraft. Mot bakgrund av att lagändringen innebär omfattande förändringar i arbetssätt och ansvar hos båda huvudmännen är överenskommelsen tillfällig och utvecklingsorienterad.

Kommunerna och landstinget åtar sig att gemensamt arbeta med systematiskt förändringsarbete utifrån fem utvecklingsområden. Den föreslagna överenskommelsen ska gälla från den 1 januari 2018 till den 31 december 2019 med möjlighet till förlängning sex månader i taget.

Storsthlm's styrelse rekommenderar kommunerna i Stockholms län att anta överenskommelsen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor samt kommunstyrelsens pensionärsråd.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till den föreslagna överenskommelsen som bedöms bidra till att öka tilliten och förtroendet mellan huvudmännen, utveckla samverkan och samordning samt främja gemensamt ansvarstagande, men att det kan finnas behov av kompetensutveckling hos kommunens legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal samt omsorgspersonal för att kunna ta emot patienter med särskilda hälso- och sjukvårdsinsatser samt omsorgsbehov efter en slutenvårdsvistelse.

Socialnämnden anser att överenskommelsen utgör en viktig del i att stödet till utskrivningsklara ska ske samordnat och effektivt med brukaren i fokus.

Äldrenämnden påtalar vikten av att den gemensamma projektorganisationen regelbundet följer upp och sammanställer genomförda aktiviteter enligt upprättad tidsplan. Nämnden anser vidare att det är viktigt att ett inskrivningsmeddelande från slutenvården ska behandlas som en anmälan för bistånd så att det finns möjlighet att påbörja förberedelser inför kommande utskrivning från slutenvården.

Överförmyndarnämnden anser att det av flera skäl är angeläget att få till stånd en överenskommelse enligt den som föreslås, inte minst för att berörda myndigheter ska finna fungerande former för samverkan så att den enskilde patienten ges det stöd och den omvårdnad denne behöver, från inskrivning över utskrivning och hemgång.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd ställer sig positiv till överenskommelsen.

Skärholmens stadsdelsnämnd ställer sig positiv till överenskommelsen som möjliggör en god övergång till den nya lagstiftningen. Nämnden kan dock se att vissa svårigheter kan uppstå med att kartlägga den enskildes behov redan innan ett vårdplaneringsmöte.

Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till överenskommelsen och tycker att det är viktigt i samband med att lagen träder i kraft den 1 januari 2018 att säkerställa att det finns tydliga rutiner i samband med inskrivning i e-tjänstsystemet WebCare.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor framhåller att många personer med olika typer av funktionsnedsättningar har komplexa behov av vård, stöd och service och att det därför är extra angeläget med fungerande vård-kedjor och kontinuitet för dessa personer.

Kommunstyrelsens pensionärsråd framhåller vikten av att den enskilde erbjuds rehabiliteringsinsatser i samband med utskrivning, att bedömning av behov av temporärt boende ska göras av kommunen i samverkan med läkare samt att den enskildes upplevelser av insatserna tas i beaktan vid uppföljning och utvärdering.

Våra synpunkter

Den som varit inskriven i slutna vård ska kunna lita på att utskrivningen sker på ett tryggt sätt. Det innebär bland annat att sjukvård i öppna former, socialtjänst och äldreomsorg ska finnas på plats för den som behöver det. Den nya lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2018 är ett steg på vägen mot en tydligare process och ansvarsfördelning. I den överenskommelse som Storsthlm har tagit fram tillsammans med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen i Stockholms läns landsting konkretiseras hur landstinget och kommunerna i Stockholms län ska arbeta för att säkerställa att rätt stöd och hjälp erbjuds den enskilde. Vi välkomnar därför överenskommelsen och dess inriktning och innehåll.

Det är bra att det nu kommer att finnas en tydlig reglering av antalet frist dagar och när kommunernas betalningsansvar faller in. Från stadens sida behöver vi noga följa hur övergången mellan slutna vård och insatser i öppna former fungerar, för att säkerställa att ingen faller mellan stolarna. De nya reglerna kräver också att staden har en god beredskap för att sätta in insatser med ibland kort varsel. Här kan projektet ”Tryggt mottagande” (tidigare benämnt ”Trygg och säker hemgång”) som pågår inom äldreomsorgen, med ett intensivt funktionshöjande och samordnat stöd i hemmet den första tiden efter utskrivning från slutenvården, tjäna som inspiration för andra verksamheter. Projektet utökas under år 2018 och kommer att följas upp och utvärderas för en fortsatt implementering i verksamheten.

Vi välkomnar också att överenskommelsen med tillhörande riktlinjer initialt är skriven på kortare sikt, med tanke på det arbete som pågår med ett kommunalt övertagande av huvudmannskapet för hemsjukvården år 2020.

För att säkerställa att övergången mellan olika vårdformer går smärtfritt krävs inte bara en strategisk överenskommelse och operativt samarbete mellan parterna. Det finns också behov av ett väl fungerande IT-stöd. Här ser vi att det fortfarande kan finnas utmaningar, och vi vill därför särskilt poängtera att detta behöver prioriteras i det kommande arbetet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Joakim Larsson (M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Frågan om en samordnad och sammanhållen vård och omsorg gäller personer i slutna såväl som öppna hälso- och sjukvård och är bredare än enbart frågan om utskrivning. Dessa riktlinjer utgör ett steg på vägen mot ökad samverkan, vilket är viktigt särskilt i ljuset av att kommunerna tar över ett allt större ansvar för hälso- och sjukvården. Målsättningen med riktlinjerna är att skapa en effektivare utskrivningsprocess med vårdtagaren i fokus. Det är viktigt att uppföljning och utvärdering tar sikte på hela den nya processen, inte bara utfall utan även innehåll.

Utvärderingar av användandet av samordnad individuell plan (SIP), exempelvis en utvärdering utförd av Region Uppsala, har pekat på att de används i mindre utsträckning än vad som skulle kunna vara fallet samt att det inte dokumenteras i vilken utsträckning de används. Därför borde stycket om uppföljning och utvärdering (stycke 4) vara skarpare kring vikten av att följa upp i vilken omfattning samverkan faktiskt sker såsom tänkt, och inte bara resultaten (d.v.s. utvecklingen av antalet betalningsdagar).

Det är även viktigt att ett inskrivningsmeddelande från slutenvården ska behandlas som en anmälan för bistånd, så att det finns möjlighet att påbörja förberedelser inför kommande utskrivning från slutenvården. Det saknas dock en beskrivning av vem som författar detta inskrivningsmeddelande och vid vilken tidpunkt. En nyligen intagen patient till slutenvården är i sämre skick då den skrivs in än då den skrivs ut. Ett adekvat och användbart inskrivningsmeddelande borde därför författas av en ansvarig behandlande (specialist)läkare som kan överblicka i vilket skick patienten rimligtvis kommer att vara då den skrivs ut. I samtliga dokument i ärendet som vi har kunnat ta del saknas rehabiliteringsaspekten, vilket är ytterst problematiskt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård antas i enlighet med utlåtandet.

Stockholm den 17 januari 2018

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Åsa Lindhagen och Clara Lindblom

Ulrika Gunnarsson

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Storsthlm och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har tagit fram ett förslag till överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting om utvecklingen av samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård. Storsthlms styrelse rekommenderar kommunerna i länet att anta överenskommelsen.

Överenskommelsens målgrupp, syfte och mål

Målgruppen är personer i alla åldrar som efter utskrivning från slutet hälso- och sjukvård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården och/eller den landstingsfinansierade öppna vården. Särskilt prioriterade är personer som har omfattande och/eller komplexa behov efter utskrivning. Barnperspektivet ska särskilt beaktas avseende såväl barn och unga som patienter, som barn och unga som anhöriga till personer som ska skrivas ut från slutet hälso- och sjukvård.

Syftet med överenskommelsen är att stödja ett gemensamt utvecklingsarbete mot en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg för den berörda målgruppen. Parterna ska gemensamt verka för en utskrivningsprocess där målet är att den enskilde känner sig trygg och uppnår möjlig livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet efter utskrivningen. Ytterligare ett mål är att antalet utskrivningsklara dagar i länet ska minska och inte överstiga 2017 års dagar i länet under överenskommelsens giltighet.

Överenskommelsens innehåll

Den föreslagna samverkansöverenskommelsen är tillfällig och utvecklingsorienterad och syftar till att skapa förutsättningar för omställning och fördjupad samverkan. Den föreslagna överenskommelsen ska gälla från den 1 januari 2018 till den 31 december 2019 med möjlighet till förlängning sex månader i taget. En av anledningarna till att överenskommelsen löper över en relativt kort tid är kommunernas eventuella övertagande av hemsjukvården år 2020.

Enligt överenskommelsen åtar sig parterna att delta i det utvecklingsarbete som bedrivs i den handlingsplan som bifogas överenskommelsen.

Reglering av kommunernas betalningsansvar

Överenskommelsen reglerar kommunernas betalningsansvar samt fristdagar. Parterna är överens om att behålla antalet fristdagar under giltighetstiden, dvs. 5 vardagar för somatisk vård och 30 dagar för psykiatrisk vård. Parterna är överens om att alla förutsättningar för tillämpning av ny lag om utskrivning från slutna hälso- och sjukvård inte kommer vara på plats till den 1 januari 2018. Med anledning av detta sker ingen fakturering fram till dess att landstingets hälso- och sjukvård kan agera efter förutsättningarna i den nya lagen, dock senast den 31 december 2018. Under år 2019 återinförs fakturering för utskrivningsklara patienter.

Handlingsplanens innehåll

Handlingsplanen är uppdelad i fem viktiga utvecklingsområden. Syftet är att handlingsplanen ska bidra till ett systematiskt förändringsarbete inom respektive område. Inom varje utvecklingsområde finns ett antal delmål som ska uppnås samt aktiviteter med ansvarig huvudman och tillhörande tidsplan. För att stödja arbetet med handlingsplanen ska en gemensam projektorganisation skapas mellan HSF och Storsthlm. HSF föreslås vara projektägare samt ansvara för att samordna arbetet.

De fem utvecklingsområdena är följande.

1. Riktlinjer och rutiner för utskrivningsprocessen

Riktlinjerna ska bidra till ett transparent och likvärdigt arbetssätt. De ska främja en planeringsprocess utifrån den enskildes behov och säkerställa en säker informationsöverföring av god kvalitet. De ska också stötta huvudmännen att identifiera och tidigt upptäcka personer med komplexa eller omfattande behov vid utskrivning. Kvalitén i inskrivningsmeddelandet ska säkerställas liksom rutiner för medgivande och arbetsprocessen kring Samordnad individuell plan (SIP) i samband med utskrivning.

2. Tryggt mottagande i hemmet

Utskrivningsprocessen ska bidra till ett tryggt och säkert mottagande i hemmet och att den enskilde är delaktig i sin planering. Det är särskilt viktigt att personer med omfattande eller komplexa behov ska kunna komma hem på ett tryggt sätt. För kommunerna innebär detta bland annat att lokalt utveckla gemensamma arbetssätt kring tryggt mottagande i hemmet.

3. Digitalt stöd för utskrivningsprocessen

Ett digitalt stöd bedöms vara avgörande för att främja god kvalitet och effektivitet. Det behöver finnas digitala lösningar för informationsöverföring, stöd till SIP samt planering via videolänk.

4. Uppföljning och utvärdering

Utvecklingen av utskrivningsklara patienter i den slutna vården ska följas och en utredning av en långsiktig lösning avseende kommunernas betalningsansvar och frist dagar ska genomföras. Bland annat ska rutiner för hantering av avvikelser tas fram.

5. Gemensam kommunikation

En gemensam kommunikationsstrategi om den nya lagen och om det regionala arbetet med handlingsplanen ska tas fram och rikta sig till både professionella och invånare.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor samt kommunstyrelsens pensionärsråd.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret	8
Socialnämnden	10
Äldrenämnden	13
Överförmyndarnämnden	14
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	15
Skärholmens stadsdelsnämnd	15
Älvsjö stadsdelsnämnd	16
Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor	17
Kommunstyrelsens pensionärsråd	17

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till den föreslagna överenskommelsen som

bedöms bidra till en gemensam planeringsprocess som har brukaren i fokus i samband med utskrivning från slutna hälso- och sjukvård. Vidare bedöms överenskommelsen bidra till att vården och omsorgen för barn och vuxna som vårdas inom den psykiatriska slutenvården blir trygg och säker efter utskrivning. Förslaget ligger i linje med kommunfullmäktiges mål 1.2 *Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla* och kommunfullmäktiges mål 4.4 *Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention*.

Överenskommelsens målgrupp, syfte och mål

Stadsledningskontoret välkomnar att överenskommelsen går i linje med propositionens intentioner att öka tillit och förtroende mellan huvudmännen, att utveckla samverkan samt främja gemensamt ansvarstagande. Både kommunen och landstinget står inför en ny arbetsprocess och behöver utveckla sina metoder för att kunna arbeta enligt lagens intentioner. En tillfällig överenskommelse som ger möjlighet till utveckling och förändring är därför en god idé. Trots att de största förändringarna behöver göras inom den landstingsfinansierade öppenvården behöver staden arbeta aktivt med de utvecklingsområden som tas upp i handlingsplanen.

Reglering av kommunernas betalningsansvar

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till överenskommelsens förslag om fristdagar och reglering av kommunernas betalningsansvar. Färre fristdagar vid utskrivning från slutenvården kan däremot komma att påverka behovet av insatser från socialtjänsten om personer skrivs ut med mer omfattande behov än idag. Staden avser att följa eventuell kostnadsutveckling.

Inom äldreomsorgen drivs projektet ”Trygg och säker hemgång”, vilket innebär att äldre personer som skrivs ut från slutenvården får ett intensivt, funktionshögjande och samordnat stöd i hemmet. Stödet ges under några veckor och därefter tar den ordinarie hemtjänsten över insatsen. Motsvarande upparbetade arbetssätt finns för närvarande inte inom socialpsykiatri. Stadsledningskontoret anser att staden bör ta tillvara tiden före 1 januari 2019 och rusta sig med ett förstärkt mottagande efter utskrivning, även för personer som vårdats inom slutna psykiatrisk vård. Att hitta liknande arbetsmetoder kan komma att bli nödvändigt för att undvika kostsamma återinläggningar och placeringar på exempelvis hem för vård och boende (HVB) eller korttidsboende. Det är särskilt viktigt att beakta behoven för personer med en osäker boendesituation i kombination med en oklar funktionsförmåga. En central del i det arbetet är att stadens socialpsykiatri utvecklar användandet av samordnad individuell plan (SIP).

Handlingsplanens innehåll

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till handlingsplanens innehåll som bidrar till ett systematiskt förändringsarbete inom respektive område. Riktlinjer och rutiner ska främja en god kvalitet på de inskrivningsmeddelanden som slutenvården ska skicka till kommunerna. Dessa behöver vara träffsäkra så att personer med komplexa behov

upptäcks i god tid. Det är av stor betydelse att avvikelser lyfts och åtgärdas och att det finns tydliga rutiner för hur det ska gå till. Avvikelseerna utgör en grund för att på sikt kunna följa upp och revidera överenskommelsen och rutinerna med landstinget.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att de riktlinjer och rutiner som ska tas fram är anpassade till alla åldrar och förutsättningarna inom den somatiska vården såväl som den psykiatriska. Många inom den yngre målgruppen har komplexa svårigheter med behov av samordnade insatser vid utskrivning. Det är också viktigt att rutinerna och riktlinjerna uppmärksammar personer med korta slutenvårdstider där det huvudsakliga målet är avgiftning.

Barn och unga som brukare är den målgrupp som består av minst antal berörda individer i sammanhanget. I de fall omsorgen också brister hos föräldrarna är de särskilt utsatta. Oavsett om barnet eller den unge bedöms kunna flytta hem eller inte efter avslutad slutenvårdsvistelse, behövs en samordnad planering (SIP) för att barnets särskilda behov ska kunna tillgodoses. Utvecklingsarbetet inom ramen för överenskommelsen behöver också ske i samklang med de lagändringar som nu genomförts och som beskrivs i propositionen ”Trygg och säker vård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet” (2016:17:59).

Utvecklingen går mot att allt mer medicinska åtgärder ska skötas utanför sjukhusen. Det innebär en utmaning för socialtjänstens verksamheter som har ett hälso- och sjukvårdsansvar, till exempel LSS-boenden samt bostad med särskild service inom socialpsykiatrin. Stadsledningskontoret bedömer att det kan finnas behov av kompetensutveckling hos kommunens legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal samt omsorgspersonal för att kunna ta emot patienter med särskilda hälso- och sjukvårdsinsatser efter en slutenvårdsvistelse. Detta bedöms kunna genomföras inom ramen för den befintliga kompetensutvecklingen av stadens medarbetare. Samtidigt är det viktigt att tillägga att kommunen inte ska överta landstingets medicinska ansvar.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg Palmqvist m.fl. (alla L), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av Sofia Modigh (KD) i enlighet med det gemensamma särskilda uttalandet från Moderaterna och Liberalerna.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 juli 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att överenskommelsen utgör en viktig del i att stödet till utskrivningsklara ska ske samordnat och effektivt med brukaren i fokus.

Förvaltningen välkomnar att överenskommelsen går i linje med propositionens intentioner att öka tillit och förtroende mellan huvudmännen, utveckla samverkan och samordning samt främja gemensamt ansvarstagande. Både kommunen och landstinget står inför en ny arbetsprocess och behöver utveckla sina metoder för att kunna arbeta enligt lagens intentioner. En tillfällig överenskommelse som ger möjlighet till utveckling och förändring är därför en god idé. Trots att de största förändringarna behöver göras inom den landstingsfinansierade öppenvården behöver staden arbeta aktivt med de utvecklingsområden som tas upp i handlingsplanen.

Förvaltningen anser att det är klokt att bedriva förändringarna i samverkan med landstingen inom ramen för en projektorganisation. I det fortsatta förändringsarbetet bör staden representeras och vara en aktiv part. Eftersom tidsplanen för handlingsplanen är kort är det av stor vikt att den gemensamma projektorganisationen regelbundet följer upp att aktiviteterna genomförs enligt upprättad tidsplan.

Riktlinjer och rutiner för utskrivningsprocessen

Förvaltningen anser att det är viktigt att de riktlinjer och rutiner som ska tas fram är anpassade till alla åldrar och för såväl förutsättningarna inom den somatiska vården såväl som den psykiatriska. Inom den yngre gruppen finns bland annat personer som själva är barn, tillhör socialpsykiatrins målgrupp, missbruksenheter liksom personer som har insatser enligt LSS. Många av dessa har komplexa svårigheter med behov av samordnade insatser vid utskrivning.

Det är också viktigt att rutinerna och riktlinjerna uppmärksammar personer med korta vårdtider där det huvudsakliga målet är avgiftning. Den granskning om samverkan i missbruks- och beroendevården som gjordes i samarbete mellan revisionen i Stockholms stad och Stockholms läns landsting (stadsrevisionens diarienummer: 3.1.3-168/2016) visar att samverkan och samordning av vården behöver utvecklas för de personer som skrivs ut efter avgiftning. Revisorerna rekommenderar bland annat att en skriftlig rutin för informationsöverföring mellan slutenvård, öppenvård och socialtjänst bör tas fram.

Dessutom bör riktlinjer och rutiner främja en jämlik hälsa och jämlika stödinsatser mellan kvinnor och män. Socialförvaltningen vill också betona att riktlinjer och rutiner bör utformas för att stärka individens delaktighet utifrån evidensbaserade metoder, exempelvis metoden delat beslutsfattande.

Eftersom gemensamma riktlinjer och rutiner ska följas av dem som arbetar ute i verksamheterna bör dessa delta i kommande arbets- eller referensgrupper. Socialförvaltningen vill också betona vikten av att bjuda in brukar- och anhörigorganisationer i arbetet med rutiner och riktlinjer.

För stadens räkning är det viktigt att riktlinjerna och rutinerna främjar god kvalitet på de inskrivningsmeddelanden som slutenvården ska skicka till kommunerna. Dessa behöver vara träffsäkra och rutinerna måste främja att personer med komplexa behovs upptäcks i god tid. Socialförvaltningen välkomnar att överenskommelsen särskilt

uppmärksammar detta.

Det är av stor betydelse att avvikelser lyfts och åtgärdas och att det finns tydliga rutiner för hur det ska gå till. Avvikelseerna utgör en grund för att på sikt kunna följa upp och revidera överenskommelsen och rutinerna med landstinget.

Tryggt mottagande i hemmet

En inläggning inom den psykiatriska slutenvården har ofta föregåtts av en längre tids ohälsa med stora sociala konsekvenser såsom exempelvis ökad skuldsättning, störningar i bostaden, suicidförsök, avbrott från sysselsättning eller arbete och negativ påverkan på de sociala relationerna. Slutenvården är dessutom en riskmiljö och långa vistelsetider kan leda till att enskilda förlorar ytterligare funktionsförmågor. Efter en slutenvårdsvistelse behöver den enskilde återerövra makten över sitt eget liv igen. Erfarenheter från stadens boendestöd är att personer som skrivs ut från slutenvården är sköra och att tiden efter en slutenvårdsvistelse är en period då mycket stöd kan behövas under flexibla former. Det finns ofta ett stort behov av samordnade insatser från hälso- och sjukvården och behov av flexibla och resurstärkande boendestöds eller case manager-insatser.

Möjligheterna att erbjuda tryggt mottagande i hemmet inom stadens missbruksenheter, socialpsykiatri och LSS-verksamheter finns för närvarande inte på samma sätt som inom äldreomsorgen. Inom äldreomsorgen drivs projektet ”Trygg och säker hemgång”, vilket innebär att äldre personer som skrivs ut från slutenvården får ett intensivt, funktionshöjande och samordnat stöd i hemmet. Att hitta liknande arbetsmetoder kan komma att bli nödvändigt för att undvika kostsamma placeringar på exempelvis hem för vård och boende (HVB) eller korttidsboende. Förvaltningen anser att det vore önskvärt om ett sådant utvecklingsarbete sker i samverkan med den landstingsfinansierade vården i syfte att skapa trygghet för individen och anhöriga, förhindra återinläggning och att tidigt efter en sjukhusvistelse stärka den enskildes resurser att återfå sina förmågor och resurser.

Digitalisering

Förvaltningen vill betona vikten av effektiviserade arbetsmetoder för att tidigt möta upp personer som vårdas inom slutenvården och för att minska handläggarnas restid. Samtliga stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad har faciliteter som gör det möjligt att delta i videokonferenser. Dock saknar vissa landstingsfinansierade verksamheter möjligheten vilket fördröjer processen att använda den nya tekniken.

Förvaltningen menar att det är av stor betydelse om ett digitalt stöd i vårdplanering och SIP för alla verksamhetsgrenar utvecklas så snabbt som möjligt. Inom psykiatri används i nuläget fax, vilket inte är ett effektivt och säkert sätt att kommunicera på.

Det digitala stöd som tas fram bör också främja patienternas delaktighet och medverkan.

Barn och unga

Barn och unga som brukare är den målgrupp som består av minst antal berörda individer i sammanhanget. I de fall omsorgen också brister hos föräldrarna är de särskilt utsatta. Oavsett om barnet eller den unge bedöms kunna flytta hem eller inte efter avslutad slutenvårdsvistelse, behövs en gedigen samordnad planering (SIP) för att barnets särskilda behov ska kunna tillgodoses. Utvecklingsarbetet inom ramen för överenskommelse och handlingsplan blir ett bra tillfälle att synliggöra denna målgrupps förutsättningar, i synnerhet då den länsövergripande BUS-överenskommelsen inom kort ska revideras. Utvecklingsarbetet inom ramen för överenskommelsen behöver också ske i samklang med de lagändringar som nu genomförts och som beskrivs i propositionen ”Trygg och säker vård för barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet” (2016:17:59).

Hälso- och sjukvårdskompetens inom kommunernas verksamhet

Utvecklingen går allt mer mot att medicinska åtgärder ska skötas utanför sjukhusen. Det innebär en utmaning för socialtjänstens verksamheter som har ett hälso- och sjukvårdsansvar, till exempel LSS-boenden samt bostad med särskild service inom socialpsykiatri. Dessa kan ha svårt att resursmässigt och kompetensmässigt tillgodose det ökade medicinska omhändertagandet som ofta kvarstår efter en slutenvårdsvistelse.

Det kan till exempel finnas behov av kompetensutveckling hos kommunens legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal för att kunna ta emot patienter med särskilda hälso- och sjukvårdsinsatser. Även omsorgspersonal kan behöva kompetensutveckling vad gäller habilitering, rehabilitering och medicinskt omhändertagande, samtidigt som det är viktigt att tillägga att kommunen inte ska överta landstingets medicinska ansvar.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 september 2017 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämna det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av Alfred Askeljung (C) i enlighet med det gemensamma särskilda uttalandet från Kristdemokraterna, Moderaterna och Liberalerna.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 augusti 2017 har i

huvudsak följande lydelse.

HSF föreslås vara projektägare samt ansvara för att samordna arbetet med handlingsplanen, vilket äldreförvaltningen samtycker till.

Tidsplanen för handlingsplanen är kort och därför vill äldreförvaltningen påtala vikten av att den gemensamma projektorganisationen regelbundet följer upp och sammanställer genomförda aktiviteter enligt upprättad tidsplan.

Det är viktigt att involvera medarbetare från verksamheterna i kommande arbetsgrupper för att underlätta implementering och följsamhet till gemensamt upprättade riktlinjer och rutiner.

Äldreförvaltningen anser att utvecklingsarbetet ”Tryggt mottagande i hemmet” är en arbetsform som är viktigt att fortsätta följa upp och utvärdera för att planera för en fortsatt implementering. Kommunernas arbetsgrupp har varit enig om att arbetssättet med Tryggt mottagande är särskilt viktigt för att den enskilde personen ska få möjlighet till stöd och hjälp första tiden hemma efter utskrivning från sjukhus.

När det gäller patienter med omfattande hälso- och sjukvårdsbehov är det viktigt att kommunen tidigt i utskrivningsprocessen startar planeringen och förberedelser gällande den enskildes behov av hälso- och sjukvårdsinsatser. Äldreförvaltningen ser att detta behöver följas upp och kvalitetssäkras inom kommunfinansierade verksamheter och i samverkan med landstinget. Aktuella biståndshandläggare bör tidigt i utskrivningsprocessen ha möjlighet att samverka internt i kommunen med sakkunniga för hälso- och sjukvården.

Äldreförvaltningen anser att det är viktigt att ett inskrivningsmeddelande från slutenvården ska behandlas som en anmälan för bi-stånd så att det finns möjlighet att påbörja förberedelser inför kommande utskrivning från slutenvården. Det är dock av stor vikt att informationen i inskrivningsmeddelandet utvecklas i samverkan med landstinget och att samtycke finns från patienten innan inskrivningsmeddelandet skickas till kommunen.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Överförmyndarförvaltningen tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Överförmyndarnämndens uppgift är att rekrytera och utöva tillsyn över gode män, förvaltare och förmyndare. Den som har fått sig förordnad en god man eller förvaltare, huvudmannen, ska tillför-säkras en rättssäker behandling och ett gott stöd i sin livsföring uti-från behovet av att bevaka rätt, förvalta egendom och/eller sörja för

person.

Förslaget från Storsthlm om överenskommelse om samverkan hand-lar om situationer som vem som helst, när som helst i livet, kan komma att beröras av. När en utskrivning från slutna hälso- och sjukvård aktualiseras för en person som har ställföreträdare kan det bli aktuellt för denne, den gode mannen eller förmyndaren, att medverka i exempelvis planeringsmöten i samband med hemgång. Behovet kan tänkas uppstå om huvudmannen inte har någon nära anhörig som kan ställa upp.

Det är överförmyndarförvaltningens uppfattning att det av flera skäl är angeläget att få till stånd en sådan överenskommelse som föreslås. Det är viktigt att anpassa rutiner och arbetssätt till nya lagkrav, men inte minst är det viktigt att berörda myndigheter finner fungerande former för samverkan så att den enskilde patienten ges det stöd och den omvårdnad denne behöver, från inskrivning över utskrivning och hemgång. Överförmyndarförvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna överenskommelsen.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av förslaget till överenskommelse och ställer sig positiv till detta. Ambitionen att förlänga de nuvarande villkoren under en begränsad tid och samtidigt arbeta för att finna en långsiktig överenskommelse är väl genomtänkt.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till överenskommelsen. Då den nya lagen medför stora förändringar ställer sig förvaltningen särskilt positiv till att ”skynda långsamt” vilket överenskommelsen möjliggör. Detta ger utrymme att arbeta fram nya rutiner och arbetssätt för att möta upp den nya lagen på bästa sätt.

Att låta frist dagar och betalningsansvar vara oförändrat under överenskommelsen

upplevs som positivt.

Förvaltningen lyfter vikten av att de riktlinjer och rutiner för utskrivningsprocessen som arbetas fram är så detaljerade som möjligt och minimerar tolkningsutrymmen.

Ett mer detaljerat önskemål är att det i kommande riktlinjer och rutiner särskilt tydliggörs vem som ansvarar för att den enskilde får med sig hjälpmedel i samband med utskrivning samt vem som ansvarar för överrapportering till Aleris för hemmiljöbedömning och/eller fortsatt träning.

Förvaltningen har vidare funderingar kring en formulering i bilaga 2:

”Kommunen ansvarar för att vid mottagandet av inskrivningsmeddelande ta kontakt med den enskilde för att undersöka om personen vill ansöka om stöd. När ansökan inkommit ansvarar kommunen för att påbörja planering och bevilja insatser vid behov så att deras folkbokförda personer kan lämna sjukhuset så snart som möjligt när personen bedöms utskrivningsklar.”

Biståndsbedömare kan ha svårt att utreda den enskildes behov vid utskrivning utan ett föregående vårdplaneringsmöte då dessa ofta är mycket informativa. Är tanken att en ny behovsbedömning görs vid den kommande SIP:en?

Överenskommelsen tydliggör inte heller hur samverkan mellan kommun och landsting ska se ut i de fall den enskilde inte ansöker om insatser från kommunen. Förvaltningen önskar att överenskommelsen förtydligas i detta avseende.

Förvaltningen ser behov av att bryta ner kommunens ansvar i utskrivningsprocessen i egna riktlinjer/lathundar/checklistor.

Förvaltningen fyller redan idag i den mätning av vårdplanering som skickas ut av Storsthlm (före detta KSL) och förmedlar att detta kan utgöra ett bra underlag för frågan om det finns behov av att tillskapa korttidsboende även för personer med socialpsykiatriska stödbehov.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 30 augusti 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är viktigt att stödja ett gemensamt utvecklingsarbete mellan kommunerna och landstinget. Det möjliggör en individcentrerad och sammanhållen vård och omsorg, av god kvalitet, för personer som efter utskrivning från sluten hälso- och sjukvård behöver insatser från socialtjänsten.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till överenskommelse mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län om utveckling av samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård. Förvaltningen tycker att det är viktigt i samband med att lagen träder i kraft 1 januari 2018 att säkerställa att det finns tydliga

rutiner i samband med inskrivning i e-tjänstsystemet WebCare. Det är den e-tjänst som används av sjukhus, primärvård och kommunernas socialtjänst i Stockholms län för att samordna vårdplaneringen för en patient. Förvaltningen vill även understryka vikten av att avvikelser följs upp, sammanställs och analyseras, för att bidra till ett gemensamt lärande.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågors yttrande daterat den 11 september 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Rådet har tagit del av ärendet och vill särskilt lyfta fram funktionshinderperspektivet. Ärendet rör samverkan mellan olika huvudmän/vårdgivare. Många personer med olika typer av funktionsnedsättningar har komplexa behov av vård, stöd och service. Därmed är det extra angeläget med fungerande vårdkedjor och kontinuitet för dessa personer. Även anhöriga till personer med funktionsnedsättningar påverkas om omhändertagandet brister.

När man genomför större förändringar av lagar och organisering av olika verksamheter, är det ytterst viktigt att ordentliga konsekvensanalyser gjorts. Det är nödvändigt att den huvudman/utförare som tar över en ny uppgift har resurser (finansiella och personella medel samt kompetens) att fullgöra sitt uppdrag.

Kommunikationen måste vara effektiv och säker. Varje person som har behov av vård och stöd från mer än en huvudman eller utförare, har rätt till en samordnad individuell vårdplan, som skall utformas i samverkan med patienten/brukaren. Detta är en lagstadgad rättighet som dessvärre inte beaktas i många fall. Detta är inte acceptabelt.

Många personer med funktionsnedsättningar har en osäker livssituation med få eller inga anhöriga/närstående och en icke tillfredsställande boendesituation. Därför är det extra viktigt att man försäkras sig om att det finns fungerande rutiner vid utskrivning.

Inom all vård och omsorg råder sekretess i syfte att skydda patientens integritet. Sekretessen är angelägen men får aldrig användas som ursäkt för bristande kontinuitet och patientsäkerhet. Sekretessen får inte heller vara ett hinder för patientens delaktighet och aktiva medverkan vårdprocessen.

Kommunstyrelsens pensionärsråd

Kommunstyrelsens pensionärsråds yttrande daterat den 12 september 2017

har i huvudsak följande lydelse.

KPR är medvetna om att detta är ett förslag till överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län och Stockholms läns landsting. Det är svårt för oss att påverka denna överenskommelse. Men om vi hade fått möjlighet att komma med synpunkter innan detta förslag hade tagits fram, hade vi framfört följande:

Samverkan mellan olika organisationer som kommun och landsting ställer stora krav på tillit och kommunikation mellan de som ska utföra tjänsterna gentemot den enskilde. Här gäller det också att definiera begrepp som t ex omvårdnad så att ordet har samma innebörd för alla involverade. Det är viktigt att den enskilde upplever att kommunikation/information fungerar mellan olika personer för att kunna känna trygghet.

Personer med omfattande och/eller komplexa behov ska enligt överenskommelsen vara en särskilt prioriterad målgrupp vilket stämmer väl in på många äldre personer med ofta komplexa behov.

I syftet med överenskommelsen om samverkan står att den enskilde ska

- känna sig trygg
- vara delaktig i sin planering
- erbjudas sammanhållen vård och omsorg för ett tryggt mottagande i hemmet
- undgå onödiga återinskrivning i slutna hälso- och sjukvård
- uppnå högsta möjliga livskvalitet och funktionsnivå i vardagslivet

Om den enskilde äldre ska uppnå högsta möjliga funktionsnivå i vardagslivet efter t ex en stroke eller ett benbrott så krävs rehabiliteringsinsatser och ev. erforderliga hjälpmedel. Det räcker inte med att erbjudas vård och omsorg. Detta inte minst för att undvika återinskrivning i slutna vård. KPR kräver att även rehabiliteringsinsatser erbjuds och planeras tillsammans med den enskilde patienten, och anhöriga om detta krävs, i direkt anslutning till utskrivning. Den vård som ges ska inte vara beroende av var personen bor! KPR ser dessvärre också att alltmer ansvar läggs på anhöriga vilket är olyckligt. Frågan är också vilken beredskap vid mottagandet i hemmet som finns inom hemtjänst, korttidsvård och andra berörda?

Bedömning av insats i temporärt boende ska göras av kommunen. KPR anser att detta bör ske i samverkan med läkare som kan bedöma behovet av rehabiliteringsinsatser. Vistelse på ett korttidsboende kan till exempel ge större möjligheter till träning och rehabilitering.

En fast vårdkontakt ska utses av den landstingsfinansierade öppenvården. Det är oklart på vilket sätt den fasta vårdkontakten ska vara en resurs för den enskilde. Varje person bör ha en medicinsk ansvarig/fast vårdkontakt det vill säga en leg. läkare/husdoktor, som har full översyn av individens hälso- och sjukvårdssituation.

Uppföljning och utvärdering ska ske. KPR har tidigare erfarit att utvärdering av insatser görs utan att fråga efter den enskildes upplevelser av insatsen. Vi vill därför understryka vikten av att uppföljningen också riktas direkt till äldre/anhöriga.

Organisation och resurser

En referensgrupp med experter ska tillsättas. KPR eller de representanter som rådet utser, liksom företrädare för landstingets pensionärsråd (LPR), bör ingå i referensgruppen.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg-Palmqvist m.fl. (alla L) enligt följande.

Frågan om en samordnad och sammanhållen vård och omsorg, såväl om personer i slutenvården som öppna hälso- och sjukvård, är bredare än bara frågan om utskrivning. Dessa riktlinjer utgör ett steg på vägen mot ökad samverkan, vilket är viktigt särskilt i ljuset av att kommunerna tar över ett allt större ansvar för hälso- och sjukvården.

Målsättningen med riktlinjerna är att skapa en effektivare utskrivningsprocess med vårdtagaren i fokus. Det är viktigt att uppföljning och utvärdering tar sikte på hela den nya processen, inte bara utfall utan även innehåll.

Utvärderingar av användandet av samordnad individuell plan (SIP), exempelvis en utvärdering utförd av Region Uppsala, har pekat på att de används i mindre utsträckning än vad som skulle kunna vara fallet, och att det inte dokumenteras i vilken utsträckning de används. Därför borde stycket om uppföljning och utvärdering (stycke 4) vara skarpare kring vikten av att följa upp i vilken omfattning samverkan faktiskt sker såsom tänkt, och inte bara resultaten (dvs. utvecklingen av antalet betalningsdagar).

Vi noterar till sist att det föreligger ett glapp på cirka ett år mellan införandet av den nya utskrivningsprocessen och införandet av nya IT-system. Det är viktigt att det övergångsskedet fungerar så bra som möjligt.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Sofia Modigh (KD), Dennis Wedin m.fl. (alla M) och Ann-Katrin Åslund (L) enligt följande.

I sitt remissvar framhåller äldreförvaltningen att det är viktigt att ett inskrivningsmeddelande från slutenvården ska behandlas som en anmälan för bistånd så att det finns möjlighet att påbörja förberedelser inför kommande utskrivning från slutenvården.

Vi saknar här en beskrivning av vem som författar detta inskrivningsmeddelande och vid vilken tidpunkt. En nyligen intagen patient till slutenvården är i sämre skick då den skrivs in än då den skrivs ut. Ett adekvat och användbart inskrivningsmeddelande borde därför författas av en ansvarig behandlande (specialist)läkare som kan överblicka i vilket skick patienten rimligtvis kommer att vara då den skrivs ut.

I samtliga dokument i ärendet som vi har kunnat ta del av finns inte en stavelse om den så nödvändiga rehabiliteringsaspekten. Att den aspekten saknas helt i riktlinjerna och i remissvaret är problematiskt, anser vi.